

gek állnak rendelkezésre, nincsen felhasználói oktatás. A magatartás kialakulásában közrejátszott az is, hogy a felhasználók megszokták a könyvtárak és egyes állami szervek *ingyenes* vagy *majdnem ingyenes* szolgáltatásait és nem értik, miért kell az információért egyre többet fizetniük. Ez — az előadó szerint — az NSZK közép- és kisüzemeinek rugalmas magatartásmódját, az új körülményekhez való alkalmazkodását gátolja, és végső fokon a technológiai

lemaradást fokozza (az USA-hoz és Japánhoz képest). Az előadó hangsúlyozta, az állami beavatkozás szerepét, mondván: az állam kutatás-fejlesztésre fordított eszközeiből a kis- és középvüzetek innovációs tevékenységének fokozására szolgáló információk eljuttatása az NSZK gazdaságában valahol megtérül.

Jánszky Lajos
(OMIKK)

Az IAALD 7. kongresszusa

A Mezőgazdasági Könyvtárosok és Dokumentalisták Nemzetközi Szövetsége (International Association of Agricultural Librarians and Documentalists = IAALD) 1955-ben alakult.

Szervezete: a közgyűlés, az elnökség és a 10 tagú végrehajtó bizottság

Tagjai: a világ minden tájáról, mintegy 600 országból összesen kb. 700 testületi tag, a mezőgazdasági tájékoztatási és könyvtárügy területéről.

A közgyűlés, a szövetség legmagasabb fóruma ötévenként ülésezik, többnyire világkongresszus keretében. Az ülésszakok közötti időben az elnökség és a végrehajtó bizottság tagjai (akiket erre a tisztségre a közgyűlés választ a világkongresszuson) irányítják a munkát. Az elnökség nem rendszeresen, de évente többször, a végrehajtó bizottság évente, illetve kétfévente rendszeresen tart értekezletet. Ezenkívül — nem rendszeres időközönként — az IAALD különböző témájú és célú regionális konferenciákat és továbbképzéseket rendez.

A világkongresszust mindig más országban tartják, általában 5–700 fős részvétellel. (3. Washington 1965., 4. Párizs 1970., 5. Mexico City 1975., 6. Manila 1980.)

Az IAALD-nek a MÉM Információs Központja testületi tagja 1967-től. Az egyesületnek magyar tisztségviselője, rendezvénye 1985-ig Magyarországon nem volt. Az 1985. évi világkongresszuson június 2–6., Ottawa a MÉM Információs Központja kéttagú küldöttséggel képviseltette magát.

A kongresszus témája *„A mezőgazdaság az élelmiszerért”* volt. A mintegy 30 előadás a következő csoportosításban hangzott el:

- ◆ a mezőgazdasági információ forrásai,
- ◆ a mezőgazdasági információ szétszórása és áramlása,
- ◆ a dokumentumok továbbítása és hozzáférhetősége,
- ◆ az információ humán vonatkozásai,
- ◆ korszerű módszerek és technológiák.

Az egyes témákat egy-egy 30 perces előadás vezette be, ezeket követték a 10 perces korreferátumok.

Külön napirend foglalkozott a régi elnökség és végrehajtó bizottság, valamint a kongresszus szervező bizottsága munkájának megköszönésével és az új vezetőség megválasztásával.

Az elnökség öt tagból áll: elnök, két alelnök, pénztáros és a szervezet folyóirata, a *Quarterly Bulletin* főszerkesztője. A végrehajtó bizottság 10 tagja közül egyikként megválasztották *dr. Herpay Balázné* kandidátust, a MÉM Információs Központja főosztályvezető-helyettesét.

A következő világkongresszus (1990) színhelyéül a közgyűlés Magyarország jelentkezését fogadta el. A meghívó szervezet a Magyar Agrártudományi Egyesület és a MÉM Információs Központja.

A kongresszus átfogó, a legszélesebb kört érdeklő előadását az IAALD eddigi és 5 évre újra megválasztott elnöke, *E. J. Mann* tartotta. E témához több hozzászólás is volt és ez képezte az elnökségi szakértő fórum vitaindítóját is. Röviden összefoglaljuk e kérdéscsoport lényegét, kiegészítve észrevételeinkkel.

Megállapították, hogy bár évekkel ezelőtt a futrológusok az írott információs formát — legalábbis a szakirodalomban — olyannak ítélték, amely átadja helyét a géppel olvasható formának, egyre több szakfolyóirat és könyv jelenik meg a világon.

Viszont alapvetően új az, hogy a „statikus” nyomtatott címeket, referátumokat (bibliográfiák, referáló lapok) géppel olvasható, „mobil” információs egységekké kell átalakítani, továbbá az, hogy az ezekhez való könnyű és gyors hozzáférés forradalmasítja információs szokásainkat.

Új vonás az is, hogy a személyi számítógépek és a felhasználónál telepíthető információtároló eszközök egyre inkább elérhetővé válnak és használatuk révén a felhasználó új szokásokat alakít ki.

Egy másik, információtranszferben megnyilvánuló változás szintén érinti a referáló szolgáltatásokat.

Az elsődleges dokumentumokat kiadó vállalatok látva, hogy a referálásban üzlet van számukra, egyrészt copyrighttal látják el a folyóirataikat is, hogy a referáló szolgálatok ne vehessék át a bennük közölt referátumokat, másrészt a számítógépes kiadási mód lehetővé teszi számukra az elsődleges kiadvány megjelenése előtt azt, hogy a cikkek és egyéb dokumentumok referátumai számítógéppel olvasható formában elkészüljenek és ezeket saját maguk hasznosítsák közreadásukkal. A vezető folyóiratok esetében legalábbis ezzel minden szakterületen számolni kell. Ez pedig azt jelenti, hogy a szekunder információs szolgálatoknak megegyezésre kell jutniuk a kiadókkal vagy saját maguknak is részt kell venniük az elsődleges dokumentumok kiadásában.

A következő probléma, hogy a kutatók egyre kevésbé használják a referáló szolgáltatásokat, inkább tartalomjegyzék-másolatok alapján közvetlenül rendelik a dokumentum-másolatokat.

Mit lehet tenni? Jobban, olcsóbban és gyorsabban dolgozni. Ehhez pedig átfogó és erős nemzetközi együttműködésre van szükség.

A mezőgazdaságban 1973-ban 350 jelentős dokumentációs és információs szolgálat működött. Most egyelőre a három legnagyobb (angol nyelvű) szolgálat, az AGRIS (International Information System for Agricultural Sciences and Technology = Nemzetközi Mezőgazdasági Tudományos és Műszaki Információs Rendszer — az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezetének rendszere, Ausztria), a CAB (Commonwealth Agricultural Bureaux = Nemzetközösségi Mezőgazdasági Hivatal, Nagy-Britannia), és a NAL (National Agricultural Library = Nemzeti Mezőgazdasági Könyvtár, USA) együttműködéséről volt szó a kongresszuson.

A vonatkozó három nagy adatbázis ugyanis részben fedi egymást, másrészt bizonyos területek mindháromból kimaradnak. Az átfedés — egy részletes elemzés alapján — kb. 30%-os, másfelől még az AGRIS sem foglalja magában eredeti céljának megfelelő mennyiségben az angolon kívüli nyelvrészeket és a fejlődő országok szakirodalmát.

A fejlődő országokat segítő mezőgazdasági programok a kutatás, fejlesztés és információ terén szolgáltatásként kellene, hogy megjelenjenek. Ami az AGRIS-t és a NAL-t illeti, többnyire meg is felelnek ennek az elvárásnak, a CAB viszont egyre inkább a kereskedelmi formák felé tolódik.

Számolni kell azonban azzal, hogy a három nagy adatbázis a mezőgazdaságban egyrészt a pénzügyi korlátok, másrészt a felhasználók nem megfelelő információellátása miatt nem lesz fenntartható változatlan formában.

Egyesek szerint a jövő útja egy egységes mezőgazdasági és élelmezésügyi adatbázis kialakítása, az egyes nemzeti, területi (regionális) és nemzetközi forrásokra támaszkodva inputként, egységes szétválasztó szolgáltatásokkal. Ehhez kellene már most megtenni a kezdő lépéseket, mivel a koncepció csak fokozatosan alakítható ki. Néhány, már most elkezdhető tevékenység a következő:

1. Az input (egyrészt címek, másrészt referátumok) egységesítése
 - a) A NAL adná az USA teljes irodalmát.
 - b) Az AGRIS adná a teljes "nem konvencionális", nem kereskedelmi forgalomban kapható és/illetve report jellegű irodalmat (az USA-n kívül) és néhány fejlődő terület teljes anyagát.
 - c) A CAS adná a teljes "konvencionális", kereskedelemben kapható anyagot a fentiek kivételével.
2. Az indexelés egységesítése, közös teaurusz ki dolgozása.
3. Egy szakértői csoport létrehozása a három adatbázis képviselőiből a válogatás, a feldolgozás és szervezés (management) koordinálásának megkezdésére. Később bekapcsolódna az IFIS (International Food Information System = Nemzetközi Élelmezésügyi Információs Rendszer, NSZK) is.

Mindez főként a felhasználó érdekeit szolgálná. Nem kellene több adatbázisban keresnie és esetenként ugyanazért az adatért többször fizetnie.

Az elnöki javaslatról tartott vitán elfogadták és rögzítették a fent összegeztetk lényegét: elkezdik a három adatbázis közelítését, a kooperáció megszervezését.

Szerintünk a kezdeményezést minden szempontból csak üdvözölni lehet. Viszont tény az is, hogy a teljes egységesítés jelenleg nem látszik kivihetőnek (elsősorban pénzügyi okokból), de a kooperáció bizonyos fajtái is szép eredményt adhatnak.

Herpay Balázs
(MÉM Információs Központja)